

№ 223 (9298) Пятница, 1973 чыл, сентябрь 21 1925 чылда
улэзэлеттинген

Районнар	План тонна-биле	Дужагааны тонна-биле	Хуулу
Бай-Тайга	130	60	46,1
Барыш-Хемчик	800	82	10,3
Эрзин		23	
Республика	81000	37549	46,4
1972 чылдың 60 үзүндө турганы	78000	61751	79,2

АЖААП АЛЫЫШКЫНГА ТРАНСПОРТТУ ЧӨП АЖЫГЛААР

Кадыз аякыл-агыл бүдүрүлгөндөндөй ай харымсалгатын ай-сентябрь доостун турун. Бодонгон аякыл-чичкери мал жегенге белетиндеги чыгуурунша, дүктү, картофел бөлгөнү погоя аякыл аягыныншын палкынчымын, кышка белеткеди баяз аякыл-агыныншы. Республканым муракаты районна-ага баяз аякыл-агыларды калсырдыкын келген бу бүтү аякыл-агынын каймын-даа чединшкенин ботандырын, кол кычкысыйн чак дүктүдү таразын кыска хуусада, чидирит чок ажалал алармын, тараа дужарынын күрүнү динири дугон. Күсөдөнүнчө бөлгөнү белгил чылды дүжү-

дундун үндэстнийг тургуузуулж асарчирте угтаандуулж турур.
 "Улус-Хөмийн" "УТКА 25 чылы", Кызыл хоорай Советийн
 "Кок-Тей" сохостары күрүчтө тараа дужаар пазын өсө-
 кездирин мураал күтүстөн. Кызыл хоорай Советин өсө-
 маарышкан ажил-агидаринч холу ажилдактарына күш-
 ажилгы уузуг түндүктөн чедир элгалан. Күрүчтө шыгжа-
 мырыгга 1890 тонна тараа уур пазын 2600 тонна кыл-
 дыр ажыр күтүстөншөр. Наймасыггага көздө ажил-агид-
 аринч ажилдактарына күш-ажилгы уузуг түндүктөн чедир элгалан.

Милтажаакон ажаап азышпынның моюн мурпундагы чымдарга боарга, бу чыны ээс куду терп-биле чоруп турарын демдегээр херек. Бир эвон ачын чымды бу үе-шиге чедир, агаар-бойдустуң байлдам кончуг таарымча чок турзаакон, республика күрүшге тараа садар плавны 65 хуу ажыр күүсөдүшкен турган болза, инитипират чымда тараа джауарының плавны бу хүнлерге чедир чаа-ла 40 хуу ажыр турар.

Чоокта чаа СЭКШ обкомунун бюрозунга Таңды районунун ажыт-агыйларында джүт ажаап алышкыянын чоруп турарынын дугайында айтыргын чутаалажын көргөш, комбайннырың септегезин багай чорутканындан, тараада ажылдап турар кижилерин күш-ажылын эки организаस्ता-

ваангийн бааз өсөхдөй, органик-техниктэй чөстөрлөхтэй уламдтай бид чулуу кампаниянхонд очууц оожуу темп-биде чоруй тугар дөдөсөдөгдөн. Агаан алыншингын баштайгы хүснэгиде болгулаан чөстөрлөн, чаштырларыг дүргөн хайлаахайн, бүтэ тешинаны бедик бүүдүүрүүдү агымжаар сорулга-биде комбайнертерин, трактористын, чолбаачыларын, шаа агымжад чашырмаагн оруугуан сошиалист чарштыг дөснөгт организаашаан, агаан алынштын агымдарыагн фронтугуу каабатырын, кайы-даа уастаан агаан алыншын темпизин бедидерин чөр-чөрдө партия, совет

Бидмг болзажог тараа кезиддэцин болгаш күүсиге тараа дужаадазынч темпизинч амжаа шуудайай турун беш хонхуат үндүрү туар түнхүлдерин көрү болур. Амаан адымшын кампанылаачын дүгүдөтөй турунын бир чыдагыны боза, мобилзастаттын келген болгаш база холхозтарын, совхозтарын автогаишпортув, толк күчүз-биле аймакдаан турунчыл.

Кодирин аял-ишчилерине дуалажары-биде транспорт организацияларыннан болгаш бидүрүге, алаан чөдөршиден аяз-буру 620 ажыг марзалыг автомашина колхозторда, совхозторда ажылдан турар, оларын аразында хой чык сөөртү автопостолдор 200 чыгам. Ажал алышкыштыгы агазинден агазин, бо хүннерге чедир үк техника-биле 130 муң тонна ажыг тарааны комбайнлардан шаңжарж, шаңпардан тараа хүзүл алыр пункттарга чедирген болгаш 40 муң тонна чыгам сүлүстү сөөртсөт. Бир аяса оо тарааны болгаш сүлүстү автомашиналарынн инти толданыкта, ажылдан шаңжыга хамарлыштыр азыр болза, үк үенин дуулушту оон кайт кал хой тарааны, сүлүстү сөөртү болгаш чык чык.

Мои ағам өлсөргө, тараа аялам аямшымында барган автотранспорт чарык күчүзү-биле ажалдан туура-дыр. Илбертен барган чолаачыларыны ажал-биле хандырды, ошун-
дун амырал хандырдыгачымын кичинегей салбас чорук-
тар Таңды районун ажал-агыларында илерен туура. "И-
жээлээр, "Чигелгез" сохвотун төв шаңында туура күдү-
р удуз чок болганында 2) автоташына бо аямын баш-
тайгы он хонугуна итигиш-биле 3 хун алаа турган. Бо
сохвотун 2) 3 болган 6 хову бригадаларынч турсала-
рында баса Тоса атыг сохвотун Кызы бригадасында бен-
дизин турган. 2) автоташына кайында-ла хүнде-ле 30 км
хире-ле күчүз бешин куттурун ашыра-биле чык чок, кү-
дүр чыгуу-дур.

Оод-биле чергелештир чамдык ажыл-агыйларын ком-
байнерлеринин (Таңды, Улуг-Хем райониарда) тараа ке-
зеринче орай үнүп, кержэ ажылын эрте доозуп турарындан
тараа сөөртүлгези болгаш дүжүт ажаап алымышыны хо-
жудуп турар.

Чет-хэтгэл партиа, совет оргaннaн бaзa ажил-ажиларынц үердүхчүлaри тaрaа сoвeт гeнeрaлзeнeдe бaргaн aвтoтpaнспoрт тyдe тyдeлү-бoлo ажилгaдaр дoш бeш хeмeгчeлeри aлмьр ужурт. Мaнчa тyнyн-дa мyрyдa ажaлaл aлмышкынц тaрaа дyжaлдaгчлaрын тeмизин дyрeдeгeин oнa тyгyдa. Бичaн бyгү чoдaгчлaр ажил-бoлo бyрyн хaндир-тынaр. Oон aнгидa тaрaа кeстимeс бoрaд хyннeрe ажил-ажилгaдaр бaргaн тeхникaны aнaа тyгyсуйнa, мaл чeм-ин бeтeлeгчeлe, ылaнгын силeс сoвeт гeнeрaлзeнeдe, кyштaг-дaржe сигeн, сaвaц чeдирeнчe мoбильнaдaр хeрeк.

Холдотарыны болган соьхотарыны аьмы-ишчиринге дуагалаьмь барган иштининг аьжгалаьмьн транспортун бедд будуруучуьг аьжгалаьмьн республиканы экономика зьмьда чуьгуда айтыршыларынг бериьлэн. Чуь дьургь, бо чь-лыш Абакандан болган Абазадан сьвортуну аьмь 4 мн. тонна аьжм чуьгустуьг 2 мн. 800 тонна хирес сьвортун. Аркан чуькь чьм тьнчурьгь чьдир сьвортур аьтмьбидьдеринг элэон хойу тарая ажаан аьмышкынында хаара тутту-ганы ол.

Биистин автогазтранспортиларымыз беш чылым ишпиритин үшкү чылымдан дүңдүң чыңдыр чокка ажаап алдыр херекке ботарышкы толентиг үзүүн кириштирип турар. Тараа сөөргүтезинин галазы-биз тус-тус АТБ-деринч арамында калбарган чарышка республиканың «Сельхозтехника» каттыгымышкыныын автобүдүргөтезинин, № 2 болган 3 база Хову-Асыкынч АТБ-деринин колдөстөвгери эки көргүзүтөргө чөдип ал турарлар. Ук АТБ-дерин административиялары, партия, профсоюз болган комсомол организациялары тараа сөөргүтегисиде автомашиналарың арамында чарышты болган техниктиң хандырылары, септеп чыгаргыч организацтасындан эки түмөндөрини чөдөп чыгарып турар.

Оларның дұржұлгазын неңтередің турғаш, дүжүт ажаап азымшыкының чидиріг чокка, кыска хуусаада эртгирери — биштиң муриуууста үеиң чугула сорулгаларының бирээи.

А. Н. Косыгин Т. Фукуданы
хүлээп алган

Зүүний суугаар хүлээн зогсоо шпедисо олар киришгээгээр

100

ШЫН

ЧЕДИИШКИННЕРНИ БЫЖЫГЛААР ДЭЭШ

— Шыныгы иштин кжкн-
дери боггарымын туралыны-
биле таарымчалыг эки чы-
нгенен тузун, олар куш
ажыга улам суулаууг, кол-
дарынын шыгынарын тузу-
гур, кылган ажымы бугуру-
чулуг булур деп болаар мен.
Ычканган тараа дашы деми-
селге мээк куш-ажымын
ууун база кирер — деп,
Мавдия Павловна чууаалап,
ажымын уламчылап турла,
ону бистин фотокорреспон-
дентине С. Феофановчу
руска тырып алты.

ЧУРУКТА: Клавдия Домрачева.

Д. ЕНДАН.

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ БОЛГАРИЯГА
АЯН-ЧОРУУН ДАШТЫКЫДА ҮНЕЛЕП
Т У Р А Р Ы

Патриоттук
фронтуну
тургускан

ПАРИЖ. (СЭТА). Бувоос-
Айрестен кээп турар медээ-
лөрүн өзүзүр алырга, Чили-
ни хостарынын Патриоттук
фронттук тургустунга. Фран-
Пресс агенттигидиң дыңа-
дып турары-биле алмрга, ол
фронттук Чилиниң Кубага эл-
чиси чораян Хуан Эрнандес Ве-
га биле Улустуң чатыс элтиң
чазанын даг-руда үлөтүрүш-
чү министри Хорхе Аларте
олар баштп турар. Корреспон-
дент үк чериниң информ-
ция ажылдакчыларынын чу-
гааланын өзүзүр реалысын
перят эргиделигин түңдө-
лөндө дүңсөө улустуң чатыс
элтиң чазанын бүгү талаалы-
чаларын фронт катыштырып
турар дээлин дамычкан. Ол-
ни чили ажылдакчылар ка-
ла-даа катышпас чурттарың
курунсер болган чактар
баштыгыларынын IV конфе-
ренциялыгыа кирип чорайт,
Алжирден аргентина наймыс-
лада барганар.

1973 ч. сентябрь 21

Хову-Ансынын спортчуларында Улам массалык болдулар

Тоску беш чылдын пландык даялгаларын өй-шаанда чедикшикти күүсөдирген, акышын артык продукцияны бүтүрүп ундуринге болгон кыш-жылдын бүтүрүктүгүн бедиринде кыш-куштун болгон спорт угуу ролун ойноп турар. Бистин Хову-Ансынын партия, комсомол комитеттери, «Тыва кобальт» комбинатты ууртукчулары спорт ачылышчы чогур кичинейи салып, ону, массалык болдулар дөшт тодотай хемчеглерин ап чорудуп келген.

«Тыва кобальт» комбинат бистин республикада эң угуу бүтүрүктөрүн бирээни. Ол бүтүрүктө даяа хай ачылыштар ачылдып турар. Бичаган бистин суруун «Спартак» эки тура спорт нити-дели комбинаттын ачылыш-нарын спортке хаара тудуп, оларын аразында, агитас-массалык ачылыш чорудуп, спортту массалык болдулар дөшт чогур хемчеглерин алган. Он бир чижээге мын-дык фактыны ап болур. «Тыва кобальт» комбинаттын чехтеринге спорт чевуелдерин тургускаш, мында ачылыш-нарын аразында тускай спорт талазы-биле харылаар кижини согуп алган. Ам чех бургайде ол коллективин спортчу амыдыралында тур-раскааткан тускай булуну-нарын тургускаш.

Чехтер аразында спортчу маргылааларын эрттирер чаңчыл апарган. Бо чылдын эгезинен тура комбинаттын чехтер аразында стол тенни-

зинге, баг кагарында, шой бедуринге, волейболга, баскетболга маргылаалары кон-чуг солук болгон массалык эрткен. Аңаа нити-дели-биле 300 ажыг ачылышлар кир-жи, ачылыш кустуг үзүндө кончуг эки дыштаным алган-пар. Амгы үеде чехтер ара-зында футбол маргылаалары кидин тудук чоруп, спортчу демиселди күштөдирген. Спортчу оюннар кыш-ажылыш коллективни хаара тудуп, тус-тус кижилерин пайыралын быжылаар болтай. А ол чорук кыш-ажылыш бүтүрүк-чүлүн өстүрүнгө угуу сал-дарын чедирер.

ИТО-нун чаа комплекси-

нин нормаларын дужааражыл бистин суурга багай эвес чоруп турар. Оон ху-жаалдазында нити-дели-биле 2 муш ажыг кижилер кырашкан, оларын муш ажыг ИТО-нун чаа нормаларын чедикшиктин дужааганар. Аңаа эңа-чоктун нормаларын 100 ажыг кижилер чедикшиктин дужаа-ганар. Спортчу чамдык хемчеглеринге раздыларын чедип алган. ИТО дужаалдазынын үзүндө талавтылыг спортчулар база илерон. Комбинаттын алга-агы чехтеринин ачылыш-нарын Михаил Рожков, Виктор Бязак, Галина Башкатова, Илья Монгуш, Ольга Крысова болгон оон-даа өскөлөр аңаа

хамааржыр. Амгы үеде ком-бинаттын ачылыш-нарын ИТО-нун кышкы хемчеглерин чедикшиктин дужааар дөшт белетке ачылышын чорудуп эгелээр.

Спортчу базавис багай эвес, бистин суурга ам ийн спорт залы, дөрт баскетбол, үш волейбол, ийн футбол шөлдери бар. Суурнун хей-нитини тренерлери волей-болдун, баскетболдун, фут-болдун, хостуг хурештин, бокстун болгон хаак спорт-нун секцияларын ууртуп, мында муш ажыг ачылыш-нарын, шкозчыларын хаара туд-кан. Ол чорук спортчу чон ор-тууңа массалык болдура-

рынга угуу идатин берген. Суурнун «Спартак» эки тура спорт нити-делин кечигү-неринин салы чыл келген ту-дун-на өзүп ораы кончуг ө-рунчуг. Бир эвес 1972 чыл-да нити-делин кечигү-неринин саны 308 турган бол-са ам 600 чедип турар.

Хову-Ансынын спортчу-лары Танды районун Тока ат-тыг кончугун болгон Бай-Хаак суурнун спортчулары-биле эң хуузуңу ужура-жыгаларын ургучу чорудуп, кожаларыныстын спорт-чу амыдыралы-биле таны-жып, арга-дуржууга-биле солчуп турар.

Чокта чаа Хову-Ансынын турттакчыларын культу-ра болгон спортчу амыды-ралында угуу байлаал бол-ган. Ол болза «Металлур-г» деп чаа Кузгута бажын-а ачылыш кижини болур. Чырык, дөшт, чайы-даа, кышкы-даа үеде маргылаа-лар эрттирерге таарыштыр кылган чаа спорт залында комбинаттын ачылыш-нарын, суурнун турттакчылары хостуг үе-шагын ачылыш эртти-рип, спортчу секцияларга кыржырлар. Ам спорт залында волейболдун, хостуг хуреш-тин, баскетболдун, бокстун секциялары ачылаан эгелээр.

А. ИВАНОВ, суурга «Спартак» эки тура спорт нити-делин дарагы.

ЧУРУНГА: футболга комби-наттын чехтеринин аразында маргылаа кончуг дүшкүр-лүп чоруп турар. Эгелетил өнү үзүндө.

Хостуг хуреш секциясы

Хову-Ансы суурга хуреш спортунга хандыкшылыг аныктарын саны хей. Бичаган ийн чыл бурунгаар бистин суурга хостуг хуреш-тин секциясы ачытылган. Баштайгы үеде бистин мур-нуука бергедээштинер турган. Секцияны эрттирер чер чок, хуреш хемчеглери чедикшен турган. Оон соонда ол бүтүгүн четчелеп алган, секцияны донтаамал чорудуп эгелээр бис.

Мэң чорудуп турар сек-цияда колдуунда-ла «Тыва кобальт» комбинаттын ачылыш-нарын хаара тудтунган. Оларга билер аргаларын, чедип алган мергезинини дамчыдып берип, хурештин нарын болгон чараш аргала-рын оларга өөрдип турар мен.

Бир эвес секциянын ажит-тыгын чылында аңаа 30 хире ачылыштар кирип турган болза, бо чылын 50 ажыг спортчулар хаара тудтунган. 3. ООРЖАК, хостуг хурешке ССР-нун спорт мастеринге кандидат.

КЫШКЫ СЕЗОНГА БЕЛЕТКЕЛ

Хаак спортун сайзырады-рында Хову-Ансы бистин рес-публикада таарымчалыг хурештин бирээни. Мында хаак спортунун талазы-биле Тыва-нын шилдик спортчулары турттап, ежылдап турары-даа таварыла эвес. Эр улустун 15-30 километрге эрткен чыл-да республика чемпиону Вла-димир Ковалев, эрткен чылда республиканын шкозчылар аразында чемпиону Сергей Бабкин, бирги разрядчылар Хову-Ансынын авторспорт болурунунда чолочымы Владимир Шадрин, республи-канын хаакка кыш чамдык чемпиону, тудусчуларын комплекстин бригаданын бригадир Анатолий Глухов, хурештен спортчулардан Люд-мила Феоктистова, Любовь Мисайлова болгон оон-даа өскөлөр угуу тортаар-биле адал болур. Олар хаак спортун бистин республикага сайзырадып, ону чон ортууңа массалык болдурунга боттарынын бичин-даа болза

улу-хуузу хиреш келген-нер.

Соонгу кыш тыларда бо суурнун хаакка шилдик командазы республика мар-гылааларында чедикшиктин иренип, үрүктү маңдадып чертерин эң келгенер. Амгы үеде ол суурнун хамчы-лары келер чылдын кышкы-ныста конагымында-даа харысалгалыг, чыгыш белет-кенин турар. Чүте дөргө 1973—74 чылдарын дургузунда ССР-нун Улустарын үшкү кышкы спартиадын эртти-рерин ССР-нун Министр-лер Чогулунун палатыда Күш-дүлгүн болгон спорт комитетинин үндүргөн док-таалында тодотайлап айт-кан болгон эң спартиадын дөрт үе-чадыг эрттирер деп шийитирээ. Бичаган ол спартиадага идешкейлиг, массалыг кыраш соруга-биле хаак хову-ансыжылар спорт-туң кышкы хемчеглеринге маңда-ла белеткен эгелээр.

Суурнун шилдик хаакчи-лары баштайгы белеткенин

чеди айны баштайгы хүн-деринде эгелээр. Эр улустун командазы уруларын спорт шкозанын директору, хаакка республиканын эрткен чыгыш чемпиону Владимир Ковалев белеткен турар бол-ду. Хаакчыларын чыгыш үеде белеткенин калдыг арга-биле чорудуп турарын. Владимир Ковалев айтканымы, ол менээ мыңчаар харылады:

— Суурнун хаакка шили-дег хаакчыларын палаты алдыда бир-ле дугаарында 10-15 километр хемчеглери чег-те эвес маргылааларын эртти-ринис. Аңаа эң түңөөдиг болгон спортчуларын шилди алаш, белеткени эгелээр. Оларын аразында «Тыва ко-бальт» комбинаттын рудини-ни шактыр, хаакка спорт мастеринге кандидат Виктор Козлов, тудугу Сергей Ба-бин, комбинаттын топ элек-тростаншылдыг ачылышчы Александр Макаров, АТБ-нин чолочымы Владимир Ша-дрин, геолог Игорь Муравьев болгон шкозачы Сергей

Шадрин олар кирген. Олар шупту хаак спортунга бирги разрядтар.

Белеткени веделде дөрт катан эрттирер. аңаа хаак-чыларын спорткамы болгон тактикалар өөрөшп, күш-ла-мы сайзыратканын талазы-биле бүгү таламга белетке-ли эрттирер турар. Недел бургузун дыштаным хүн-дерин кайы бирээнде спорт-чулар 30—40 километр черин эрттир турар.

Баштайгы хар чаалтарга олар хаактарын кеткеш, белеткени улам күштөдирер. Шаа мыңчаар белеткенип тур-ла үрө-түңөөдиг-даа бозуру өө.

В. ЧАДМБА.

ЧУРУНГА: белеткел үзүндө хаак даягычымы наачар шын олтаары өөр-ни турары (солгай талазы-да); команданын шыраар хаак-чыларын бирээни Сергей Бабкин белеткел үзүндө (оң талазында).

Авторнун фотолары.

АНЫЯК САЛГАНЧЫЛАР

Хову-Ансыда уру-ларнун спорт шкозасы ажиттыгыннан бээр үш чыл болгон оюн чокта чаа дөштөгөн. Шкозанын ажиттыгын чылында тускай эртем-ниг тренерлери, бал-чыктарын саны эвеси турганында чүггө чик атлетикалык бол-гон хаак спортунун секцияларын ачылаан эгелээр. Оон соонда чылын футболдун, хок-кейин секцияларын ажиттыган, а бо чы-лын бокс-биле хуреш секцияларын немей ажиттыган. Ол секция-ларда нити-дели-биле 300 ажыг шкозачылар ха-ра тудтунган.

Спорттун дериг-херек-седери-биле школа бү-рүн хандыгыннан ден болур. Ам школада 120 эжеп ботиналыг хаак-чегер футболдун бол-гон хоккейин форма-лары, кюмшаклары бар. Школа бедик мергез-кид тренерлер, башка-ар-биле четчелеттин-ген. Оларга ортумаа шкозанын күш-кулы-та башкымы Анатолий Буркиннин, сес чыл школада күш-кулы-та башкымы Федор Мано-тинин, хостуг хурешке ССР-нун спорт мас-теринге кандидат Эней-оол Ооржакты адал бо-лза.

Моон мурунда чыл-дарда школа секциялар эрттирер чег чогундан арай бергенде турган болза, ам ол айтыр-г бүрүн нити-делин айт-кан. Хову-Ансынын «Металлург» деп чаа ажиттыгын чырык, дөшт спортзалында бокстун, хурештин сек-цияларын эрттирер бис.

Уруларын спорт шкозасы эрткен үе-нин дургузунда спорт-ту ачылыш хуреш-тинге 8 бирги, 20 ийги-ли, 100 ажыг угуу разрядтын спортчу-ларын белеткен үндүргөн. Оларга эрткен чылын республиканын шко-зачылар аразында чемпиону болгон Сергей Бабкиннин, Людмила Феоктистова, Надеж-да Пустищева, Люд-мила Колесникова, Сергей Литвиненков болгон оон-даа өскө-лөр адал болур. Оон-биле черчелештир 10 ажыг спорт нити-де-гторларын болгон спорт-ту бүгү хемчеглерин маргылаалар эрттирер мергезиле 16 бедик мер-гезкид судьяларын белеткен.

Бо хурешке урула-рын спорт шкозасы аңаа өөренип күзедиг ооздар, уруларын аразында тускай шы-галдарын эрттиргеш, оларын четчелеш, чаа өөрөдиге чылын эге-лээр.

В. КОВАЛЕВ, уруларын спорт шкозанын директору.

Чемпион ат дээш демисел эгелээр

Тыва АССР-нун бирги чег дөшт футбол талазы-биле маргылааа паймысалдыг «Совет Тыванын 5 чылы» ат-тыг стадионда байырыл бай-дала ажиттыган. Бо мар-гылаада республиканын сес шилдик командазы кир-жи, чемпион ат дөшт спорт-чу демисел эгелээр. Олар-дын аразында «Спартак» эки тура спорт нити-делин 60 чылда чемпион «Енисей» ко-мандасы, «Урожай» эки тура спорт нити-делин чемпион таңдыжылар база бар.

Бир дугаарында шөлдө «Енисей» биле «Торпедо» ко-мандалары үвүн келген. Олар чокта чаа болгон республи-канын «Спартак» нити-дели-нин бирги чери дөшт мар-гылаага база укуршкан. Бичан енисейликтер тилээр. Бо удаа оларын хуку дең болганмыдан сан 3:3 болап болганмын. Оон дараа-зында «Динамо» спорт нити-делинин бирги, ийги ко-мандалары укуршкан, бот-тарын күчүп шилдик Маңда бирги команда 5:3 санын удуш ан, дураска-ламын көргүсөөн.

Таңдыжылар Хову-Ансы-нин спортчулары-биле укур-шкан, аштырышында таварышкан.

Маргылаа уламчылап тур-ар.

В. АНДРЕЕВ.

ЗАПОЛЯРЬЕНИН ВЕРМИКУЛИДИ

Үш хааны тудупкан. Би-роон—кылыны ийн метр де-мир-бетондан, бирээни—кы-лыны будун-чартыг метр туубудан, а бирээни—кылы-ны чүгө он сантиметр верми-кулиттен кылган. Ол хаана-лар ошту аттыккан чалбыра-лыс улаптарга оларын кы-лыны азы-буу болза-даа, кайзынчыл-даа артында агаарын ийн дөмө болгон.

Вермикулит дөргө Кольск чартыг ортуңа чег адала-дан тун турар отаа өрттө-мөс болгон эгелээр даш-тыр. Оон кидиг шыларын баштай-ла тудурун эскерип каал. Оон вермикулити хаана-лар чылыгаарында, калтар ара-зын шыларын, үн эрттирер уауктениктер кылыныга ажиттыган эгелээр.

Ол даштан кылган отаа шы-дамык туубулар ошту чор-да чуурабас, бузулбас, ыл-чалаа-даа бижер-биле бедик келип ап болур. Оларын чамдыктарын чыгыс дөшт: сугаа бөзөп кирер.

Ол даштарга тускай буду-мелдер сиктиргеш, оларын дузаы-биле агаардан кижик хоралыг хейлериң хотука-ларын тудуп, арылап турар.

Оон составында будуктар холуп тургап, чүвөлөр ба-лыштарынын эң чаа аргала-рын тыскап. Уауктеник вер-микулиттин дозунун база, ажиттыган турар апарган. Оон эңне бижик болгон отаа шыдамык адыл, мөңгү, хү-лөр ошту будуктарын кыл-ган турар.

Ковдорда, вермикулит назип тылар чег оон курамылары-

нын талазы-биле дөштөгө-өң угуу чег болуп турар. Ол кайтамчытыг аштыжам-нын бааламыга ам тудуп тур-ар байлакылдыга фабрика-зы болза ССР-нун вермику-лит үзетүрүпү баштайгы-ам болур. Келер чылын ажит-талга кирер ужурут оон бир-ги эгелээниг бүтүрүктүгү-чылда ол-он муң тонна вер-микулит хотукамы болур.

А амыдамыда Мурманск-нин бажын тудар комбинаты оон тик болгон чараш хааа шылытарын кылган турар. Хоорайнык бир кезек черинде оларын тудкан бажынар соңгу чүктүн кижилерин Ар-тинияны кидиг-жикун хат-тарында калгаал турар.

«Телдичин» совхозта (Ле-нинград областы) помидорлар-ны, Москва чогулда «Марфи-но» совхозта, отуштерин вер-микулит кырында өстүрүп ту-рар. ССР-нун Эртемнер ака-демиялынын Кол ботаниктг сады үзетиг үштүрүпү да-мыдарын болгон чемпионни кадыккан шыкаарда, верми-кулити солутуунамы чүгү деп санап турар.

Амгы үеде чүртүн 50 ажыг будурунгалар болгон эртем-нигчилер институттары Запо-ляренин вермикулит-биле ажиттаан эгелээр. Эртемде-нер ол даштын кайтамчытыг пимарларын улам тың ажит-тап турар. Баштайгы чүгүс тонна вермикулити Йошкар-Ола, Бельгияны, Англияны фирмаларын чүдүрүп чогут-кан.

В. ЗАСХУНН. (СЭТА-нын корр.). МУРМАНСК.

ЧАЗАЛГА

Солуннун дүүнү номеринин бирги арнында күрүңгө тараа дужаалдазынын медалына «план тона-биле» дөшт көзөнөкти «хүндө дужааган» деп чазай номчуур.

телевидение

СЕНТЯБРЬ 21-ДЕ

МОСКВАДАН

16.00—«Частың он чеди шинчиги». Хей сериялыг уран-чечен телефильм. 9-кү серия. 17.25—«Совет цирк АНШ-та». Телефильм. 18.00—«Уе». Информастыг программа.

КЫЗЫЛДАН

18.30—Телемелдер. 18.45—«Пилонер комиссары». Дамчыдыла. 19.05—«Чыгыш черде». Телефильм. 19.20—«Недээни амыдыралы». Дамчыдыла. 19.45—Телемелдер. 19.55—Чаралдар, реклама.

МОСКВАДАН

20.00—Өдүт телеортурут. Хей сериялыг уран-чечен телефильм. «Ноперни». 3-кү серия. 21.00—«Нончерт. 23.00—23.30—«Уе». Информастыг программа.

Редиктор В. С. ШАРАВИИ.

КИНО

СЕНТЯБРЬ 21-ДЕ

«НАЙРАЛ»: «Аас-кеңиктиг» «Шунаңы» командир. 9.30, 11.25, 13.20, 15.15, 17.10, 19.05, 21.00 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Эрте-бурунгу тоол» 10.00, «Хенертен кы-ылган ынакчылы» 18.00. «Самурайларын тунтары» (2 се-риялы катар) 15.00, 20.30 шактарда. «ВОСТОК»: «Парның изи-биле» 15.00, 18.40, «Нору-чуну ааш үүгөткен херен» 16.50, 20.30 шактарда. «ПОНЕР»: «Салкыныг диктиң чаа улчушумнары» 9.10, 10.50, 12.40, 14.20, «Бодунуң күзели-биле» 16.10, 17.50, 19.30, 21.20 шактарда.

ӨӨРЕНИРИН КҮЗЭЭР КЫСТАРГА

Калинин хоорайнын Ленин орденин хевен-саазын комби-нады болуңу өөредиге черинге өөрениктерин хулап азырын чарлап тур. Комбинат аңаа өөренир күзээр 15 хардан өрү назылыг кижилерин хулап алып.

Аныктар аңаа өөрөгөш, пос-тавычынын, ээричинин, ленточниктин, аргычынын тускай эртемни чедип ап болур. Өөренирин хуусааы: 15—16 хар назылыг кыс уругтар ИТУ-га 1 чыл, 17-ден өрү, назылыглар—шууг-ла буду-руге черинге—2-ден 4 ай чедир.

ИТУ-ну дамчытыр өөренир-биле хулап алганпарын хаала аш-чөм-биле, илк-хөп-биле болгон будуруге прак-тикалынын үзүндө ачылдап алган ачылышын 50 хуузу хем-чээлиг стипендия-биле хандырар; шууг будуруге черинге өөренип киргенер айда-ла 60 рубль шылынын алып.

Өөредилгени дооскан соонда ажылдап бергенде, ажыл те-левири 100—150 рубль болур.

Хулап алган кижилерин шуптуун общежитие-биле хан-дырар.

Ленин орденин хевен-саазын комбинатынын кадр киди-ниден бүгү тайылырын ап болур. Адреси—Калинин хоорай, Калинин атыг проспек, бажын № 13.

Айтыр тургузар черини Кызылда адреси: Щетинкин-Бравченко кудучузуна 38 дугаар бажын, Күш-ажыл кур-лачыларын эгелээр.

Чорур өрү: Москвадан Калинин хоорайже Ленинград вокзалынан чорур. Калининге барганда № 2 трамвайга олтурупкан, «Бульвар Ногинага» чедер.

ДИРЕКЦИЯ.

Тыва АССР-нун Министрлер Чөвүлелинин кинофикация эгелээр 60 чылдын октябрь 1-ден эгелен киномашиктар-нын алды ай хуусаалыг курууңа өөренир күзедиглерин колхоз, совхозтардан хулап алырын чарлап тур.

Өөренирин талазы-биле тайылыштарын районнарнын кино четкилеринин дирекциясынан ап болур.

1968-69 өөредиге чылында Бажын-оң Хулерович ООР-ЖАКТИН Бай-Тайга районун Шуй ортумаа шкозаны доос-кан А 261555 дугаарыг аттестат чыткен. Ук аттестатты күш чок деп санаар.

Хамааты Б. У. Уйнуайнын «Сукна» совхозка хаваа салканы 671917 дугаарыг чыткен квантизациян күш чок болурун чарлады.

Солун неделяда 6 катан үнөр

Пар. ама 2. Тираж 15.953 ЧАГЫТ № 2301.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ: 667000

Кызыл, Шетинкин-Бравченко кудучузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнун 24-63, редакторнун оралакчыларынын 35-24, проа-ганда кидилинин 23-54, харысалгалыг секретарынын 23-35, партияг амыдырал кидилинин 37-13, культура кидилинин 23-54, кезээ ажил-агы кидилинин 21-47, үзетүр кидилинин 22-64, чазыг кидилинин 41-27, информация база совет тургузуг кидилинин 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларынын 27-41. Солун келерги барганга 32-75 телефонне долгаар.

Тыва АССР-нун Министрлер Чөвүлелинин Ном үндүрер чег, полиграфия болгон ком садынын херектеринин талазы-биле эгелелин типогрфиязы. (Кызыл, Шетинкин-Бравченко 1), ТС—01382